

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՆՔԵՐ

ԿԵԶԱՌՈՒՔ

ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ. — Կեչառուք Վանքը կը գտնուի Այրարատեան նահանգի Վարաձնունիք գաւառին մէջ, Կեչառուք (= Մաղկաձոր) գիւղին մօտ՝ Երեւանէն 57 յիշմէթը դէպի հիւսիս-արեւելք։ Անկը չորս եկեղեցիներ։ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ, Ս. Նշան, Ս. Կաթողիկէ և Ս. Յարութիւն. — Եղիազարեան, էջ 170-171, 1955 Սեպտ., էջ 50, 54։

ՊԱՏԻՄԱԿԱՆ. — Վանքը պատմութեան մէջ կ'երեւի ԺԱ. դարուն սկիզբը և աւելի կամ նուազ փայլով կը տեսնուի մինչև մէջ դարու կէսը։ Վանահայրերէն կարեւոր թիւ մը յիշուած է արձանագրութեանց մէջ։

Գրիգոր Մաղիսարոս, որդի Հասանայ, 1003 թուին կը կոսուցանէ Ս. Գրիգոր Եկեղեցին. — Եղիազարեան, էջ 170-171, 1955 Սեպտ., էջ 51, Դեկտ., էջ 38։

1. — Բարսեղ Վանահայր, 1051. — Այդ թուականով յիշատակարան մը ունի Գրիգոր Մաղիսարոս (որդի Վասակայ). Վասակայրահանի և Տարսնի Դուքը, և յայտնի մատենագիր, Կեչառուքի եկեղեցիները մեծ աշխատութեամբ ապաւելուն առիթ. — էջ 170-171, 1955 Դեկտ., 39, Յովսէփեան, Խաղրակեանք, Բ., Երուսաղէմ, 1941, էջ 3-4։

2. — Պետրոս Վանահայր, 1161-1184. — Նորոգած և պայծառացուցած է Վանքը. — Հայագրատու, էջ 399, Խաղրակեանք, Բ., 10-12։

3. — Խաչատուր Վանահայր, շ. 1185. — Ինքը և միտքան եղբայրները վերստին նորոգած են Ս. Գրիգոր Եկեղեցին. — էջ 170-171, 1955 Դեկտ., 39, Խաղրակեանք, Բ., 13։

4. — Համազասպ Առաքնորդ, շ. 1200. — էջ 170-171, 1955 Դեկտ., 44, Խաղրակեանք, Բ., 14, 15։

5. — Դրիգոր Վրդ. Բոնոնիկ, 1206-1223. — Մասնակցած է Լօսիի և Անիի ժողովներուն, Զաքարիա սպասաւորի ժամանակ։

Իր օրով, 1214ին, Վասակ իշխան, որդի Խաղրակի, կը կոսուցանէ Ս. Կաթողիկէ Եկեղեցին։

Վեց տարի ետքը, 1220 թուին, կը շինուի Ս. Յարութիւն Եկեղեցին։

Երեք տարի ետքն ալ, 1223ին, Պատմական Վաչէ կը նորոգէ Ս. Նշան Եկեղեցին. — Կիրակոս, էջ 84-6, Խաղրակեանք, Բ., 15-22, Գ., 35 (50), էջ 170-171, 1955 Դեկտ., 42 (18), 44 (32, 33), 45 (37, 38)։

6. — Ներսէս Վարդապետ, 1223. — Կիրակոս, էջ 86, էջ 170-171, 1955 Դեկտ., 41։

7. — Բիւրիս Վարդապետ, 1242. — 1252. — Զաւար Հասան, որդի Վախթանգայ, և իր աւուսինը՝ Մամբան, 1248ին վերստին կը նորոգեն Քաթողիկէ կողմէ տեսնուած Վանքը. — էջ 170-171, 1955 Դեկտ., 40, 48, Խաղրակեանք, Բ., 22-24։

8. — Քաղկոս Վարդապետ, 1262. — էջ 170-171, 1955 Դեկտ., 42։

9. — Արամուս Առաքնորդ, 1272. — Նոյն, էջ 39։

10. — Տէր Յովնանեկ Առաքնորդ, 1280. — Նոյն, էջ 42 (20)։

11. — Խաչատուր Վրդ. Կեչառուցի, ծանօթ մատենագիր, Նկարիչ և գրիչ, 1299. — Խաղրակեանք, Բ., էջ 32-40, Այրարատ, 267-8։

12. — Տէր Յովնանեկ, 1364. — Այրարատ, 267։

13. — Դաւութ Արեղայ, 1491. — Դե. դարքունի, էջ 48, Խաղրակեանք, Բ., 46։

14. — Փիլիպոս Եղի, Կեչառուցի, 1561-78. — Խաղրակեանք, Բ., 46-7, Գ., 139։

15. — Յովնանեկ Եղիսկոպոս, շ. 1650. — Խաղրակեանք, Բ., 48։

ՄՇԱԿԱՌԹԱՅԻՆ. — Մշակութային աշխատանքները Կեչառուքի մէջ կը թուի թէ պատահական երեսի մը եղած են։ Գրչի գործիչներէն քանի մը անուններ միայն ունինք յիշատակելի. այսպէս։

Ա. — Աղդէ Գրիչ, 1184ին օրինակած է Կունդ Սարգիսի յօրինած Վախթանի և Յովնանեկ Աւետարաններուն Մեկնութիւնները, Առաւածատուր Արեղայի համար. — Հայագրատու, էջ 399։

Բ. — Դաւութ Արեղայ, Գրիչ, որդի Մամուկէ Քանահայր, 1491ին օրինակած է, բոլորովորով։

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Պէյրուք, 18 Փետրուար 1963

Ամեն, Ս. Եղիշեկ Արեւադ. Տրեքեան

Պատշխարք Հայոց

Երուսաղէմ

Խոր ցաւով կը զուժեցնէ Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետ Շնորհազարդ Ս. Տ. Զարեն Ա. ի անժամանակ վախճանումը, որ տեղի ունեցաւ այսօր, Երկուշաբթի, Փետրուարի 18ին, արտի կտրուածի հետեւանով: Վերջին օժան աւարտութիւնը պիտի կատարուի Շաբաթ, 23 Փետր.ին, իսկ րազումը՝ յաջորդ օրը:

ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍ. ԲԱՐՈՅԵԱՆ

Երուսաղէմ, 19 Փետրուար 1963

Փեռ. Ս. Խորեն Արեւադ. Բարոյեան

Կարողիկոսարան Կիլիկիոյ

Անթիպիս

Խորապէս ցնցուեցանք ի լուր Ն. Վենաւառուրեան յանկարծակի վախճանումին: Մեր խորին վճակցութիւնը՝ մեր անմոռանալի եւ ողբացեալ եղբոր՝ Զարեն Կարողի-

1. — Աւետարան, մագաղաթի վրայ, նկարազարդուած Մկրտչի կողմէ. — Արմատեանց, Գեղարքունի, էջ 397 (13), Խաղրակեանք, Բ. 46:

2. — Աւետարան, թուղթի վրայ. — Գեղարքունի, 48:

Գ. — Փիլիպպոս Եպս. Կեղանցի, Նկարիչ, ուսուցիչ՝ զրիչ և ծաղկող Գեղամեցի Առաքել Սարկաւազի (1578-89). 1561ին նկարազարդուած է Աւետարան ժը. զրուած մագաղաթի վրայ, գնուած Մատթէոս Արքեպիսկոպոսի կողմէ. — Խաղրակեանք, Գ. էջ 139:

Գ. — Մատթէոս Գրիչ, շ. 1575ին, Փիլիպպոս Եպիսկոպոսի առաջնորդութեան շրջանին, օրինակած է մէկ Մատթէոս — Խաղրակեանք, Բ. էջ 46-7:

Ն. ԵՊՍ. ՆՈՎԱԿԱՆ

Կոստի մոնուան առթիւ: Ասուած յաւիտեանական հանգիստ պարգեւէ իր հոգւոյն եւ պանդանէ Կիլիկեան Արոար: Անձամբ Երկայ պիտի ըլլանք յաղարկուողութեան:

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐԺ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ - ԲԵՄԱԿԱՆՔ

● Կիր. 3 Փետր. — Բաբելոնիան Առաջաւորի պանդ: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յարութիւն, Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Ժամարան էր Հոգչ. Տ. Վաչէ Արք. Իգնատիոսեան:

● Ուր. 8 Փետր. — Նախատեսակին ի Ս. Յակոբ Նախագահեց Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Եպս.:

● Շր. 9 Փետր. — Ս. Սարգսի զօրավարին: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Մայր Տաճարի Ս. Սարգսի մատարան մէջ: Ժամարան էր Հոգչ. Տ. Յակոբ Վրդ. Վարդանեան: Ս. Պատարագէն ետք կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն՝ Ս. Աթոռոյս և ազգիս հանգուցեալ մեծանուն բարերար Գալուստ Կիւլլէնկեանի հօր՝ Սարգիս Կիւլլէնկեանի հոգւոյն համար, նախագահութեամբ Գերշ. Լուսարարապետ Ս. Հօր:

● Կիր. 10 Փետր. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յակոբ: Ժամարան էր Հոգչ. Տ. Վամրտաս Արք. Պատուէրեան:

● Կիր. 17 Փետր. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յարութիւն, Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Ժամարան էր Հոգչ. Տ. Գեորգ Վրդ. Նազարեան:

● Դշ. 20 Փետր. — Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը նախագահեց Մայր Տաճարին մէջ պաշտուած Վարդանանց հանդիսաւոր նախատեսակին:

● Եշ. 21 Փետր. — Ս. Վարդանանց զօրավարաց 1036 Վկայից տանը պաշտուեցաւ Մայր Տաճարին մէջ մեծ հանդիսաւորութեամբ: Ընկալեալ սոփորութեան համաձայն, Աւագ Սեղանին վրայ պատարագեց ժառ. Վարժարանի և Ընծայարանի Տեսուչը՝ Հոգչ. Տ. Յակոբ Վրդ. Վարդանեան, և քարոզեց, բնարան ունենալով՝ Հայր մեր Սուրբ զԱւետարան գիտեմաւ և մայր մեր՝ զԱռաքելական եկեղեցւոյ: Յոյց առաւ Վարդանանց պատարագը իբրեւ խղճի և հայրենիքի ազատութեան համար մղուած ամենէն սխալի ու արտառուչ հերոսամարտի, և վեր առաւ մոլորութիւններու դոյառեման համար նիւթէն վեր արժէքներու զերին խորապէս գիտակցող Աւարայրի մարտիկներուն վսեմ զազախտրի մը տարածման և վսեմ սկզբունքներու պաշտպանութեան ի խնդիր խրդախելու պանծալի ոգին, որուն կարիքը զգալի է առաւել քան երբեք այսօր, Սփիւռքի